19

Q. D. B. V.

DISSERTATIONE INAVGVRALI MEDICA

LEGES NATVRAE IN CORPORVM PRODVCTIONE ET CONSERVATIONE,

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,

PRINCIPE BORVSSIAE, MARCHIONE BRANDENB. CETERA,

PRAESIDE

DN. FRIDERICO HOFFMANNO,

CONSILIARIO ET ARCHIATRO REGIO, MEDICINAE ET PHIL. NAT. P.P. h. t. DECANO,

PRO ADIPISCENDIS SVMMIS IN ARTE SALVTARI HONORIBVS,

Ad D. XXII. Novembr. M DCC VII.

exponet

AVCTOR

VRBANVS GODOFREDVS BVCHERVS,
MISNICVS.

HALAE MAGDEBVRGICAE,
Typis JOANN. GRVNERI, Acad. Typogr.

PERILLVSTRI DOMINO,

DN. VVALTHERO EHRENFRIDO

A TZIRNHAVSEN,

EQVITI LVSATO,

DOMINO CLIENTELARVM KIESELINGS-VVALDAVIAE ET STOLZENBERGAE,

SERENISS. REGIS ET PRINCIP.
ELECTORIS SAXONIAE

CONSILIARIO;

DOMINO SVO PERQVAM GRATIOSO.

PERILLVSTRIS DOMINE;

DOMINE PERQVAM GRATIOSE,

GRatiam addet ſcripto, quam per ſe non habet, Nominis Tui ſplendor. Tanto enimuero illa erit maior, quanto hoc in Chymia eſt illuſtrius. Hoc orbis eruditus, hoc ego inprimis, paterque meus uene-

ramur. Eoque ſtudioſius, quo prolixior eſt Tuus, Perilluſtris DOMINE, in meos fauor. Neque hic aſpernabitur animi piisſimi, quantumuis tenue, monumentum. Id conſecutus de teſtimonio conſtantis erga me uoluntatis mihi gratulabor,

PERILLUSTRI NOMINI TVO

Halae Magdeburgicae
D. xxii. Nov. CIↃ DCCVII.

deuotiſſimus
uenerator,

VRBANVS GODOFREDVS BVCHERVS.

LEGES NATVRAE IN CORPORVM PRODVCTIONE ET CONSERVATIONE.

I.

CVm uiderim, Theologos in componendis controuerſiis prouocare ad Legem Diuinam, S. Codice contentam; ICtos uero ad Iura, placitis, et pactis gentium et ciuium introducta: equidem optaui ſemper, ut et Medici Corpore quodam Legali, cui actiones ſuas in primisque curationem aegrorum conformare poſſent, inſtructi eſſent. Hi quidem Librum Naturae poſſident, in quo Deus rationem actionum illarum, quae tum in hoc uniuerſo mundo, tum in noſtro corpore citra uoluntatem noſtram fiunt, quarumq; directio, et cura ad Medicos pertinet, expreſſit: ceterum, quamuis liber iſte omnium pateat oculis, dolendum tamen, quod plurimos genuinus eiusdem ſenſus lateat. Hinc in expandendo hoc uolumine, loco Legum certarum, plerique hypotheſes tantummodo fallaces rerum natu-

ralium tradunt, quae non ductum naturae, ſed aſſumpta principia reſpiciunt. Vnde in illorum Syſtematibus Phyſicis non inuenias detectum proceſſum naturae, quo in ſuis operationibus utitur; ſed potius figmenta principiorum, et inextricabiles de iisdem diſceptationes. Quodſi in cauſam huius propoſiti inquiras, uix reperias aliam, quam eorum in hoc ſtudio ineptiam, qua, neglecto praecipuo rerum naturalium cognoſcendarum principio, puta Experientia, Rationi tantum indulgent. Hinc ampliorem discurrendi campum attingunt, ubi de Principiis ſermo eſt, quam, ubi de ſpecialibus corporum naturalium operationibus loquendum. Verum Ratio, quo uagatur longius, eo ſemper magis a ſcopo recedit propoſito, et a uia ueritatis, cui nos inſiſtere diuina iubet ſapientia, ut cum Boiſſardo (*Theatr. uit. hum.*) loquar. Enimuero praeſtat, ſi miſſis, aut obiter ſaltem propoſitis rerum naturalium principiis, potius earum operationes perſcrutemur. Certum enim eſt, Res ipſas nos ignorare, et Modos tantum rerum ſcire, hoc eſt, ea, quae accidunt rebus naturalibus, nobis eſſe cognita; in ipſam uero rerum eſſentiam, quae aeterna eſt nunquam nos penetrare, ut D. G. Morhofius philoſophatur. Et quamuis illarum conſtitutio ex Mechanica, ſiue proportionata conſtructione fluat; longe tamen ſubtilior hic Mechaniſmus eſt, quam ut ſenſibus noſtris percipi poſſit, multumque differt ab illo rudi, quem Mechanici manuales tractant, cuius fundamenta ex Mechaniſmo Animalium ſumpſerunt. Hic enim tractilium, et ſolidorum craſſiorum, ſeu continuorum, ille fluidorum, ſeu contiguorum eſt. Vtut ergo de priore egregiae uirorum doctiſſimorum de-

mon-

monſtrationes proſtent: non tamen pari ſucceſſu in poſterioris rationem peruenire potuerunt. Neque mirum, quod eius demonſtratio tantum laboris Phyſicis afferat, cum ſecretarum in fluidis operationum euolutio et cognitio maxime ſit abſcondita, atque inuoluta, quae ſola tamen maximum Medico et Chymico emolumentum ſuppeditaret. Sufficit enim his Legem, & Proceſſum Naturæ noſſe, eumque cum in praeparatione medicamentorum, tum in eorum applicatione ad corpus humanum imitari, licet nullam aliam imitationis ſuæ cauſam poſſint reddere, quam ut effectum allegent contrarium, ſi alio, et contrario modo proceſſiſſent. Quae methodus eſt Mechanicorum manuariorum, qua de cauſis laborum ſuorum nos edocent. Equidem ICti, applicantes actionem quandam ad legem, inquirere neceſſe habent in cauſam, et rationem legis, cui aduerſatur actio, ut uideant mentem legislatoris, et, num ea difformis ſit intentioni rei, obſeruent: haec tamen ipſa demonſtrandi ratio, a priori dicta, non locum obtinet in Phyſicis. Res enim naturales, ſeu potius proceſſus, et leges naturae, nullam aliam demonſtrationem admittunt, quam quae ab effectu, ſeu a poſteriori procedit.

II. Ego autem, ut propius ad propoſitum accedam, dixi, me expandere uelle Leges Naturae: ubi praemonendum duco, me uoce Legis non intelligere talia praecepta, quibus ad praeſtandas, uel omittendas certas actiones obligamur: ſed indigitare Proceſſum et Viam, quam Natura in ſuis operationibus elegit, et huc usque inde a condito orbe non interrupto ordine relegit, qui ordo diuturnitate temporis, ceu conſuetudine, uti in

ciui-

ciuilibus moris eſt, uim legis quaſi obtinuit. Veruntamen tantum abeſt, ut Naturæ Opificem, DEum, illi ordini adſtringamus, ut potius ab ipſo poſitum et ſancitum affirmemus. Non uero animus eſt nobis in omnes naturae operationes inquirere: non enim ſolicitus ero de legibus motus animalium, quas Viri CL. firmis demonſtrationibus explicarunt: neque perceptionis, et modi afficiendi corpora fundamentum eruam, unde animal uaria pathemata, uariosque geſtus, et homo, accedente informatione, uoces diſtinctas, quibus ea, quae percepit, diſtincte aliis proponit percipienda, edit: ſed illam tantum rerum naturalium affectionem perueſtigabo, qua *oriri*, et *interire*, ſeu *generari*, et *perire* dicuntur, quaue ſui *incrementum*, uel *decrementum* capiunt. Haec enim Medico oſtendit media conſeruandi, et ab interitu uindicandi quaslibet corporis noſtri partes, pariter ac modum parandi remedia, quibus opus, præſcribit.

III. Iam in Conſtitutione, ſeu Generatione Corporis, duo conſideranda ueniunt, nempe Conſtituens corporis, et Modus conſtitutionis. Prius eſt materia uariae indolis, cuius ſpecies, et differentias, gradibus diſtinctas, determinare non auſim. Recenſent quidem Phyſici uarii generis materiam, ex qua tanquam ex principio, corpora naturalia compoſita fuerint, et in quae reſolui poſſint: ſed, quod ad primam eorum productionem attinet, erudimur ex ſacris literis, Deum non tali modo proceſſiſſe, ut componendo corpora ad ſe inuicem rerum ſpecies produxerit; ſed ex nihilo omnia, prout iam in uigore ſunt, prodire uoluiſſe. Quae uero de reſolutione corporum in ultima ſua principia quidam

dam iactitant, ea paucorum conſequuntur fidem. Quicquid enim nobis oſtendunt, illud non ſimplex, et homogeneum; ſed maxime compoſitum eſſe, omnes producti illius, quod obtrudunt, affectiones oſtendunt. Nam ſi Principia Chymica Paracelſi non de ſolo lapidem Philoſophorum praeparandi myſterio intelligenda; ſed ad omnium corporum naturalium alterationes, ignis, eiusdemque ſiue actualis, ſiue potentialis ope inſtituendas, extendenda ſunt: illud quod ope reſolutionis huius remanet, et ſalis nomine uenit, praeter ſal uariae indolis, terram, et mucilaginem; quod autem auolat, ſeu in ſublime attollitur, et Mercurius nuncupatur, praeter humidum, ſal uolatile, et ramenta oleoſa continet. Horum tandem uinculum pingue, uel unctuoſum, ſulphur dictum, quod ignem alit, et eo immiſſo conſumitur, uariae quoque, ut ex corporibus patet compoſitis, eſt naturae. Non uideo ergo, quid obſtet, quo minus aſſeram, tot, quot uidemus corpora, ſeu potius partes corporum, conſiſtentia diſcrepantes, dari materias, cum non unum ex alio, ſed ſingula ſeorſim a DEO ſint creata. Habent ſiquidem particulae figuras, ſeu formas ſuas originarias, quas nunquam deponunt, etſi nonnunquam occultent. Licet enim DÆus tantam corporum copiam non creauerit, quanta hodie reperitur: ſecus enim uerbum benedicti: Creſcite, et multiplicamini uim, atque effectum ſuum non expleret: tamen certum eſt, quod tota telluris, in qua corpora creſcere, et multiplicari cernimus, non augeatur moles, adeoque nouis conſtituendis impendatur. Quodſi enim, multiplicatis corporum naturalium ſpeciebus, terrae, cui inſiſtunt, pondus augeretur, ueren-

dum eſſet, ne iſta reliquis, quae circumſtant, ſideribus praeponderet, adeoque motus aeterni leges uiolentur. Vnde error illorum pateſcit, qui ſibi imaginantur, quod influxus ſiderum non ſolum alterando, ſed quoque ſubſtantiam ſuam communicando, in his inferioribus operetur: quod ipſum aſſertum uti aequilibrationem mundi tollit; ita ſufficienter ex iis, quae dicta ſunt, dilui poteſt. Vere ergo Hippocrates (*L. I. de Diaeta*) dixit: *Nullum corpus perit, neque fit, quod prius non erat; uerum permixta, et diſcreta alterantur. Homines autem putant, hoc quidem ex orco in lucem auctum* generari; *illud uero ex luce in orcum imminutum* perire, *ac* corrumpi. Quicquid enim uidemus oriri, id non noua creatione factum eſt; ſed remotione aliorum corporum, quibus obuolutum delituerat, in conſpectum uenit. Vnde et terra non ubique ſingulis producendis apta eſt. Nam, ut Virgilius canit,

Hic ſegetes, illic ueniunt felicius uuae.

Sicuti itaque ſufficiens particularum, quae in alimentum et nutritionem corporis cedunt, affluxus, et apparatus, ad molem corporis augendam facit: ita illarum defectus diminutionis, et ruinae corporis cauſa eſt. Hinc non mirandum, quod ſi alimentum inter plurima corpora diſtribuendum eſt, genuina eius ſegmina parcius conſpiciantur: quodipſum longaeuae corporis durationi obſtat. Inde uix errauerim, ſi cauſam ſterilitatis, et uitae breuioris animalium, nimiam partium extenuationem dixerim, et, quod plures inconuenientes admixtas habeant particulas. Vnde ex illarum mixtione tot noui morbi oriuntur, quorum typos nulla ſuperior cognouit aetas.

VI.

IV Circa Materiam corporum illud ueterum diſcrimen probe attendendum, quo diſtinxerunt eam in Atomos, et Semina, quorum illas Cl. Io. Chriſtoph. Sturmius Materiam inorganicam, haec uero organicam appellat. De priori ſpecie hoc loco potiſſimum erimus ſoliciti, quandoquidem illa in primis facit ad corporum conſtitutionem, quam hic explanare decreuimus. Sed cum tamen doctrina de generatione Seminum, quae in Animalibus nomen ouorum habent, ea, quae iam de mole dixi materiae, quodammodo illuſtret, pauca et de eadem proponam.

V. Duae uero ſunt praecipuae opiniones de ouorum in animalibus generatione, quae ceteroquin non minus de uegetabilibus ſunt intelligendae. Alii autem inuolutionem ouulorum ſtatuunt, et, progrediendo ad inuolucrum primum, totum genus humanum in Euae ouario latuiſſe dicunt, ex quo noua hominum progenies, ceu dentes ex alueolis, cornua, et ungues ex tuberculis ſeu bulbis cranii et tendinum, et pedes cancrorum ex acetabulis, imo, ceu germen ex germine, emerſerit. Quam ſententiam, tametſi alii omni rationi contrariam pronunciant, et, collata inter ſe multitudine partium corporis noſtri, atque anguſto, quod ouulum deſcribit, ſpatio, riſu explodunt: non tamen, ut pro impoſſibili habeam, egomet facile adducor. Nam ſicut intellectui meo non patet terminus, quando corpus aliquod eſt augendum, ſed augmentatio haec in indefinitum extendi poteſt: ita eiusdem diminutio in infinitum poteſt contrahi, aeque ac ratio multiplicando res in infinitum auget, et e contrario diuidendo in infinitum minuit. Nec ex uano, opinor, dixerim,

hanc doctrinam dogma fidei de reſurrectione rationi noſtrae quodammodo perſpicuum reddere. Cum enim moles telluris non augeatur, uti antea demonſtrauimus, ſed in generatione rerum materia ſaltem permutetur, ita, ut etiam nutritio animalis, ob transpirationem perennem, continua dicatur generatio atque mors: homo ſane reſurgens non poſſet cum Iobo carnem ſuam propriam uocare, niſi a tota mole corporea aliquid ſupereſſet, quod alia corpora non fuiſſet ingresſum, qnod ipſum in ouulo praeextitiſſe probabile eſt. Nec eſt, ut riſu excipias exilitatem corporum noſtrorum, quae hinc ſequeretur. Nam, quod et haec exigua noſtri portio clarificando corpori noſtro ſuffectura ſit, pio motu ſum perſuaſus. Quam in ſententiam conf. D. Bern. Connor, in Euangelio Medici.

VI. Altera ſententia ingenioſiſſimi Philoſophi, Becheri eſt, quam *Phyſic. ſubterr. L. I. Sect. IV. Cap. IV.* exhibet, et quae in Hippocratis, ſummi Phyſici, iudicio fundatur. Hic enim Libro de Aere, Aquis et Locis dicit, *Semen genitale procedere ab omnibus corporis membris.* Haec itaque ſegmenta, et atomi omnium corporis noſtri partium in ouis quidem infoecundis confuſe iacent; accedente uero genitura uiri, lympha, cui immerſae ſunt, rareſit, et atomus quaelibet ob grauitatem determinatam certum locum occupat. Interea uero, dum nondum firmiter cohaerent, atque compactae ſunt partes embryonis, leui cauſa, et ſola imaginatione matris facile posſunt deturbari, ut inde defectus partium aut menſtroſum aliquid exſurgat.

VII. Sed ſufficiat haec breuiter monuiſſe de initio productionis corporum animalium atque uegetabilium,

id

id eſt, de generatione ouulorum et ſeminum. Nec enim ex inſtituto de hoc argumento agere conſtitui. Agam uero pluribus de materiae ſeminalis impraegnatae corporum augmentatione, quam uulgo extenſionem appellant. Haec autem extenſio duplicis eſt generis, alia nempe Nutritionis, quae animalibus; alia Vegetationis; quae uegetabilibus competit. Vtraque tamen eadem ratione, quo Mineralium generatio, nempe accretione atomorum procedit, aeque ac mors et interitus priorum nihil aliud eſt, quam partium reſolutio. Et hic eſt Modus conſtitutionis corporum, idemque alterum, et primarium Tractationis noſtrae membrum, qui modus non ſolum ab Hippocrate, Libro de Diaeta, traditur, ubi *commiſceri* idem eſt, ac *generari*, et *diſcerni* idem, ac *perire*; ſed ab omnibus quoque antiquis Philoſophis, qui quidem de cauſis mutationum, generationum, et corruptionum Phyſicarum commentati ſunt, unanimi ſententia fuit obſeruatus. Horumque primus memoratur Mochus Phoenicius, quem ante Troiae excidium, adeoque ante ipſum Hippocratem, floruiſſe referunt Hiſtorici. Is enim hanc de generatione, et corruptione habuit ſententiam: *Corpora naturalia gigni atomorum, ſeu corpuſculorum inſectilium* συγκρίσει; *interire earundem* διακρίσει; *uariari eorundem diuerſa diſpoſitione, atque ordine.* Quemadmodum enim ex uiginti quatuor literis, uarie coeuntibus, omnis dictionum uarietas exiſtat: ita ex hiſce atomis in rebus naturalibus omnem oriri mutationem arbitratus eſt, referente Io. Scharffio, *Phyſ. Recogn.* Mochum ſecuti ſunt Leucippus, Democritus, Epicurus, Lucretius, Anaxagoras, aliique, et inter recentiores ex parte Petrus Gasſendus, qui in *Phyſica* ſua uideatur.

IIX. Vnio ergo unius generis particularum corpus facit apparere; illarum uero ſeiunctio diſparitionis eius cauſa eſt. Quoties enim materia quaedam interuentu alius ſeiuncta reperitur, toties ſenſuum noſtrorum iudicium fugit, qui non, niſi de congeſtis, et mole conſpicuis iudicant. Sic in herbis ex ſapore non percipimus ſal, quod, combuſtis, et igne diſſipatis compedibus, quae illud diſtraxerant, ex iis elicitur. Nec radii, dehiſcentes a corporibus, et per aera protenſi, conſpiciuntur, niſi interuentu diaphani craſſioris iterum colligantur.

IX Cauſa unitionis, et cohaeſionis particularum eſt homogenea, et aequa earundem quoad molem, et ſuperficiem conſtitutio, qua ſui iuris factae, et fluido rarefacto innatantes, ſedato rarefactionis motu, coeunt, et inuicem arcte combinantur, atque in hoc nexu, accedente aere, extrinſecus comprimente, tam diu conſeruantur, donec ui noua dirimantur. Videmus hoc in pulueribus uariae craſſitiei, aquae immerſis, quae, moto uaſe, aquam continente, primum confuſe circumgyrantur, ceſſante uero hac motione, eo ordine ſubſidunt, ut craſſiores fundum petant, reliquis iuxta gradum molis ſuae his ſuperſtratis, quam cribrationem uocat Philoſophicam Robertus Boyle, *de Vtilit. Phil. Experim.* Eodem modo dum agricolae, grana frumenti a paleis ſeparantes, illa his permixta uentilabro proiiciunt, ſingula huius mixti genera coniunguntur, et pro ſua grauitate loca, diuerſis interuallis a diſpergente protenſa occupant. Ex quibus patet, quod ſimilitudo corporum ſola cauſa ſit coniunctionis intimioris, cuius ratio non in ſympathia quadam, et amore

mu-

mutuo. quo ad ſe inuicem rapiantur, ſed tantum in grauitate eorum quaerenda. Propter hanc ſimile petit ſimile, nullo inſtinctu alio, quam ui ponderis ſui impulſum. Neceſſe enim eſt, ut, ſi uarii generis, ſeu diuerſae molis corpora mota aliquo tendant, ſingula pro uarietate molis ſuae citius, uel tardius eo, quo uergunt, ueniant. Idcirco eiusdem molis particulae, idem temporis ſpatium curſu ſuo abſoluentes, locum eundem occupant, dum deſinunt moueri.

X. Deinde ad hanc unitionem plurimum confert aer circumſtans, et particulas probe cohaerentes coercens, qui e fiſſuris corporis, ope fluidi illius, cui immerſae erant particulae, excluſus, totius compagis contextum premit, et, ne dehiſcant, et corruant, praeſeruat. Patet hoc in coniunctione duorum planorum, arcte combinatorum, quod in marmoribus demonſtrauit Boyle: et, intercedente medio, nempe mercurio uiuo, applicationem folii metallici ad uitrum, in conficiendis ſpeculis fieri uidemus. Hoc quippe fluidum terreum, folio metallico ſuperfuſum, aerem excludit, dum artifex uitrum apte protrudendo ſubmittit.

XI. Hae fuerunt cauſae conſtitutionis, ſeu generationis corporum; corruptionis uero ſunt Fluida uaria, quae contextum corporis, poros eius ſubeundo, diuellunt. Duplici uero modo agunt in corpora. Vel enim laxant compagem eius, atque illud conſtituentia ſucceſſiue, citra illorum diſſipationem, dirimunt, id quod potiſſimum ab Aqua fit: uel ui et impetu quasdam diſcerpunt particulas, easque protrudendo ruinam corporibus pariunt, id quod ab Igne fieri obſeruamus, ſiue ſit actualis, et luculentus, ſiue potentialis, per ſalia,

aqua

aqua ſoluta, acquiſitus, cuius ignis tamen uis multo ſedatior et mitior exiſtit.

XII. Eadem tamen Fluida ſunt quoque Media, quibus connexio, et coniunctio particularum perficitur, et commodum praebent uehiculum, quo partes ad conſtitutionem corporis requiſitae, deferuntur: hoc tantum obſeruato diſcrimine, quod pabulum producendorum corporum, in his ſufficienti copia latens, exuperet tum uim, mouentem fluidum, tum heterogeneas, et coitionem renuentes particulas. Ipſum enim Fluidum etſi uacuum eſt omni heterogeneitate, ſi continue moueatur: acceſſum tamen partium homogenearum ad ſe inuicem impedit, uti obſeruamus in cryſtalliſatione ſalium, quae non procedit, niſi ſolutio quieti reponatur.

XIII. Sed exponenda iam uenit uis illa mouens Fluidum, quae medium hoc unitionis, et reſolutionis dirigit, uel ſaltem in fluore conſeruat. Hanc uim licet diuerſam primo intuitu concipiamus, unam tamen, eandemque ſemper eſſe, et diuerſas tantum facies a mediis diuerſis, effectum eius adiuuantibus, uel retardantibus, induere obſeruamus. Eſt uero calor, quem Ignem Naturae ueteres, recentiores uero aetherem rarefactum appellant. Hic aquam dimouet, et diluit, ne frigore concreſcat, eique calefactae diuerſos caloris gradus communicat: idemque, rarefaciendo aerem craſſum, preſſum eius a corporum lateribus ſubmouet, et arcet, ipſe uero, propter obſtantes diuerſas corporis reſoluendi, uel additi adiuuantis, materias, modo penetrat, modo ſupprimitur: unde confuſus particularum motus ſubſequitur. In hoc ipſo uero motu, et

lucta,

lucta, illae, quae reliquas numero ſuperant, coeunt; atque coniunguntur.

XIV. Calor hic a ſole eſt, qui, rarefaciendo aetherem, corpora omnia, quae quidem permeat, calefacit, peruadendoque in fluorem redigit, minima eorundem, a ſe inuicem ſecedentia, continuo agitando. Quemadmodum igitur aether interpoſitione aeris craſſionis uarie denſari, adeoque calor temperari poteſt: ſic idem coniunctione corporum nonnullorum intenditur, atque augetur. Sunt autem illa, quae arctiorem contextum habent, et unctuoſitate ſua nulli alii, quam aetheri, aditum permittunt. Hac enim uiſcoſitate aether in tranſitu rectilineo detinetur, et uarie curſum ſuum flectendo augetur. Vnde corpora uiſcoſa commodiſſimum flammae alendae pabulum praebent. Hoc uero praeſtant ſulphura, bitumina, reſinae, olea, pinguedines, et quicquid inflammatur. Quae licet et alia admixta habeant: omnia tamen in unctuoſitate hac, et tenacitate conueniunt. Aetheream illorum originem, ſeu complexum, probat elatus, quem in miſtione cum fluidis occupant, locus. Vnde illa corpore tenuiſſimo, minimoque ponderi obnoxio, referta eſſe, patet. Et quamuis inflammabilia mineralia, aquis iniecta, ſubſidant, ob nimiam partium terrearum, immo metallicarum, coniunctionem, et abſorptionem: tamen in eo conuenientiam cum his produnt, quod ope deſtillationis tota ferme, licet mutata forma, et ſub ſpecie ſalis acidi, phlegmate ſoluti, euehantur. Et licet ſpiritus hic acidus, ex iis impetratus, inflammari nequeat, non tamen caret ui urendi, quae non-

C nun-

nunquam tanta eſt, ut cauteriorum actualium vicem poſſit ſupplere. Inde non immerito aetherem incorporatum ſal acidum dixeris, quod eosdem effectus uia humida peragit, quos flamma, aut inflammabilia uia ſicca praeſtant. Et licet aquae inditum, illam per ſe non calefaciat, tamen additione ſalis acris, notabilem dimotionem, imo calorem ei inducit.

XV. Atque in eo poſita eſt ratio Fermentorum, quibus motus corporum in Fluido craſſiori, ſeu maſſa pultacea adiuuatur, utpote quam duo haec ſalia contraria ingrediuntur. Nimirum Sal Acidum eſt terra clarificata, ſeu diaphana, in aqua ſolubilis, aetherem detinens, atque concentrans: Sal Acre uero eſt eadem terra pellucida corporum uariorum, quae, priori, ope fluidi aquei coniuncta, eius contextum dirimit. Vnde aether, priore incluſus, diffractis repagulis, totum Fluidum, cui immerſum utrumque ſal eſt, peruadit, illudque uarie impellendo mouet. Hic motus, ſi plures terreae reſiſtentes particulae Fluido inſunt, Fermentatio: ſin uero purius ſit fluidum, Effferueſcentia nuncupatur. Cauſa, cur agant iſthaec ſalia in ſe inuicem, non alia eſt, praeterquam contactus mutuus, et intimus, ope aquae inductus. Vnde ſal acidum dimittit, quicquid aetheris continebat. Sicuti enim ſulphur aut pinguia augent aetherem, eumque miſcent aeri, dum uincula unctuoſa, quibus detinetur, diſſipata humiditate, collabuntur, atque conſumuntur: ita ſal acidum auget, et infert aetherem aquae, ſeu maſſae pultaceae, dum huius contextus prius a ſale acri fuit diremptus, quod coniunctione, ſeu coitione illorum ipſorum, uti iam dictum,

con-

contingit. Requiritur uero tale menſtruum, ſeu fluidum, ad deſtructionem, quale ad productionem erat neceſſarium: qui proceſſus in omnibns naturae operationibus obſeruatur. Nimirum, ſi mixto ſoluto additur corpus nouum, menſtruo decente ſolutum, hoc miſcetur homogeneis partibus, ceteris, priori innatantibus, ad fundum praecipitatis. Sic, quando lacti, quod nihil aliud eſt, quam oleum, ſeu pulpa, aquae miſta, immittitur ſal acidum, tunc ſal acre, cuius beneficio pulpa intime aquae unita erat, illud aggreditur, unde aqua illam ſub ſpecie grumorum dimittit. Simili modo pars oleoſa attenuata ſpiritus uini ex uegetabilibus, aliisque extrahit, quicqnid inflammabile in iis reperitur; et, dum uictu implemus corpus, lympha uentriculi, ſaliua, et reliqui in canalem alimentorum effuſi liquores, abſorbent, et ſibi adiungunt illud, quod ſuae naturae eſt, et ob proportionatam ſuperficiem facile cohaeret. Inde, ſi prauis humoribus corpus ſcatet, tales quoque particulas, e maſſa ciborum diſcerptas, ſibi aſſociant, quae alioquin cum fecibus aluinis praecipitati, et e corpore eliminati fuiſſent. Manifeſte hoc uidemus in generatione calculi in uiis, quas perluit lotium, aliisque corporis locis, in quibus lapidoſa eiusmodi materia non concreſcit, niſi prius craſſius quoddam corpuſculum paulo diutius fuerit retentum, quod ſenſim ſenſimque diuerſis cruſtis, ſeu inuolucris obducitur. Nec raro contingit, ut fermenta, ob uigorem fomitis ſui, puta humoris acido-acris, ceu cuiusdam luctatoris, quicquid noui ſucci affluit, ſubigant, et, ſi non augmentum inde capiant, tamen omnem eius

uim eludant, illudque deſtruant. Quare ſaepe tanta eorum acrimonia eſt, in primis in ulceribus narium, aliisque cancroſis, ut aquam regiam aemuletur, neque, niſi auro, ſaturari, et infringi poſſit.

XVI. Vt igitur duum generum fluida habemus: humidum et ſiccum: ita pariter duplex generationis ratio eſt, nempe humida, et ſicca, ſiue, ut Chymici loquuntur, per uiam humidam, et ſiccam. Prior modus placidus eſt, atque naturalis, quippe quem natura in plerisque ſuis operationibus adhibet: poſterior magis uiolentus, et plurimis corporibus deſtructiuus, dum gradus non obſeruat, quibus natura in productione corporum adſtricta eſt, ſed faciendo ſaltus immutatione corporum momentanea, quaſi ui quadam ex iisdem elicit, quod, ſibi relicta, ſucceſſiue praebuiſſent. Prior modus inſtituitur in Aqua, quae, ſiue pura, ſiue uario ſalium genere armata eſt, Menſtrui nomen accepit a Chymicis: poſterior fit Igne actuali, ſeu flamma, aucto ſimiliter motu eius additione ſalium, quod in cementatione contingit. Communis uero utriusque modi finis eſt remouere obſtacula, quibus minima corporis deſiderati detinentur, et non raro occultantur, quo, disiectis hisce, in lucem et conſpectum protrahantur: quam productionem Generationem dicimus. Remouentur uero, dum, ut dixi, applicato medio fluido, in quo, adiuuante calore, compagi corporis conformi, ſoluuntur, et uel menſtruo coniunguntur, uel ab eo excluduntur, et praecipitantur, uel in auras diſperguntur, et uaſe excepta ſublimantur.

XVII. Vt legis huius naturae ueritas eo melius pateat, examinemus quaedam Artis, et Naturae produ-

ꝯta,eorumque producendorum modum. Ita uero,omnia ſe tali modo habere, et ubique nihil, niſi permutationem partium eſſe, conſtabit. Sic, ſi deſideramus ſal uolatile acre, ſiue ſiccum, ſiue phlegmate ſolutum, quo partes animalium, praecipue durae, et uegetabilia quaedam abundant, in quorum tamen oleis aeque, ac animalium partibus mollibus, et gelatinoſis, nimis attenuatum eſt, illud e conſortio reliquarum partium tribus modis excluditur, dum nempe uel putrefactioni exponimus mixtum, ubi a motu contrariorum, adiuuante aere externo, exhalat, foetore ſe prodens: uel uno impetu contextus immutatur igne, ſeu combuſtione, unde eleuatur atque ſublimatur: uel tandem abſorptione acidi, a quo facta fuerat attenuatio, eiusque praecipitatione ſui iuris euadit. Cumque olea cum acidis pari paſſu ambulent, hinc et ex illis idem ſal uolatile acre elicere eo modo contendunt Chymici, quamuis plerumque labore fruſtraneo, ob nimiam ſalium iſtorum in oleis attenuationem. Adhaec in tanta copia in iis reperiuntur, ut ſua uirtute ſuperent inuolucra, quae diſiicienda, et immutanda erant. Quo fit, ut eosdem effectus, quos acria pura edunt, producant. Atque his modis procedit ſublimatio.

XIIX. Inter producta Praecipitationis occurrunt calcinata, et ſalia, quae, igne conſumptis eorum compedibus remanent, uel per ſe uſui adhibenda, uel debito modo purificanda: id quod in productione ſalium requiritur. Nonnullis mixtis, quibus hic modus applicatur, additur abſorbens, ut ab acido liberentur, ſiquidem producta eius mere ſunt alcalia. Videmus hoc in fuſione regulorum metallicorum, et metallorum a ſe inuicem

uicem ſeparatione. Minerae enim ſunt terrae, ſcatentes ſucco acido, qui ramenta, quae illae continent, metallica diſcerpſit. Dum ergo terra haec, quae in Antimonio ſulphuris nomen induit, ab additis ſalibus, praecipue nitro, quod inter oparandum fixatur, abſorbetur, particulae metalli liberantur, et, ceſſante motu ignis, terram illam in fluore conſeruantis, ex hac deturbantur, et coniunctim in fundum coni fuſorii, uel uaſis, in quod maſſa infunditur, delabuntur. Ex quo elucet, metalla alcalicae eſſe naturae, dum non modo eum, quem acria praeſtant, effectum in corporibus edunt, uti hoc paulo ante de auro demonſtrauimus; ſed etiam easdem, quas acria, mutationes ſubeunt. Non enim tantum eadem uia e conſortio reliquorum extrahuntur, ſed aeque, ut illa, attenuari poſſunt; ſiquidem mercurius uiuus nihil eſt aliud, quam metallum, ab acido ſubtili attenuatum, quod aequa cum oleis deſtillatis fortuna gaudet. Nam licet et in mercurio ab acido facta fuerit metalli, uti in oleo ſalis acris, ſolutio, cuius beneficio calore in ſublime tollitur: tamen praeponderat metallum ſolutum, quod non tam grauitas, quam effectus prodit, dum acidum aeque, ac olea deſtillata, abſorbet. Imo oleum uitrioli, ſpiritum uitrioli abſorbens, hoc ipſo indicat, quod nihil ſit aliud, quam uolumen ramentorum metallicorum, quibus minerale illud, ex quo ſumma ignis uiolentia expreſſum eſt, abundat. Et ſicuti fidis obſeruationibus conſtat, quod metalla, in primis aurum, ex ſiliceo uinearum fundo, ope ſucci uitis nutritii extracta, atque euecta, uuarum acinis ſe admiſcuerint, imo in mineris, inſtar uegetabilis effloreſcentis reperiantur: ita ars eadem metalla creſce-

ſcere facit; uelut Arbor Philoſophica id ipſum demonſtrat.

XIX. Videamus iam tertium genus productorum artis, a natura adiutae. Sunt illa, quae fermentorum more augentur, et Fluido innatant, ut Extracta, Tincturae, Eſſentiae, et id genus alia. Atque hoc modo potiſſimum incrementum capere uidemus acida, et iis conuenientia oleoſa, ſeu inflammabilia, quibus addenda ſunt uiſcoſa, et quae facile ſibi cohaerent, licet maxime miſta ſint, et ex plurium generum partibus conſtent, ut ſunt pulpa uegetabilium, gelatina animalium, concreta lapidoſa, et alia, quorum augendi modum ſupra oſtendimus. Vt haec coire poſſint, requiritur blandus fluidi illius, beneficio cuius particulae coniungendorum deferuntur, motus, qui calore inducitur, ſiue extrinſecus, ſiue intrinſecus per fermenta foueatur. Immo, etiam ſolo externo, et mechanico, ſeu manuali motu coniunctionem fieri, in confectione butyri uideamus, licet.

XX. Vltimus hic corporum producendorum modus obſeruatur non tantum in Concretione, ſed praeterea etiam in Nutritione, et Augmentatione Vegetabilium, atque Animalium, prioribus tamen modis non penitus excluſis, praecipue, ubi alimonia in primis, quod dicitur, uiis praeparanda eſt. Quam augmentationem licet ſupra in explicatione fermentorum quodammodo expoſuerimus: tamen hic paulo fuſius deſcribemus. Cum primis autem hic requiritur ſufficiens alimenti apparatus, in animalibus quidem ſatis conſpicuus, utpote quae eius defectum non diu absque interitu ſui ipſorum tolerare poſſunt. Sed, ſi uegetabilia

reſpi-

reſpiciamus, mirari ſubit, unde tantum incrementum accedat, cum exempli cauſa, quercus annoſa tantae proceritatis, et molis ſit, nec tamen ullum terrae, cui inſita eſt, decrementum ſentiatur: niſi quod illam plurimum nutrimenti ex athmoſphaera, quam Panſpermiam ueteres nuncuparunt, capere probabile uideatur, quae cum rore deciduo ad radices eius defertur. Maxime, cum uideamus, ſemina frumentorum, terrae commiſſa, tanta ubertate foenus non deponere, niſi ager emaciatus certis annorum interuallis fimo fuerit foecundatus, qui ramenta ſtraminea, excrementis animalium macerata, et diſcerpta, germinanti plantae maiori copia communicat, ut haec caulem ſpiſſiorem alere, pluraque grana protrudere queat. An uero tota planta conciſa, et ab admixtis inconuenientibus depurata, et deinde decenti caloris gradu fota, iterum absque ſeminio, ſolo artis beneficio, (quod praecipue in ſeparatione principiorum eius, ſeu partium genuinarum ab alienis, earundemque coniunctione conſiſtere dicunt) poſſit produci, in ea quidem re, experientia deſtitutus, nolim certi quicquam definire. Equidem non repugnat palingeneſia haec legi, et ordini Naturae, quem in generatione ſeminiorum obſeruat, uti ex Bechero ſupra tradidimus. Eundem productionis proceſſum inuenimus etiam protenſum ad genus animalium, dum ſimilia de generatione anguillarum, cancrorum, et uel maxime inſectorum legimus. Quin et nonnullorum curioſitas dicam, an ueſania, eo proceſſit, ut ipſum hominem hoc modo renouari, uitamque eius, denuo repetendam, prolongari poſſe, ſibi fuerint imaginati. Ceterum haec dubiam redderent Phyſicis hodiernis eam,

quam

quam de generatione aequiuoca alunt, ſententiam, in primis ſi per eam talem tantum intelligant, ubi deficit ſeminium. Sed, utut in eo quidem ueteres falſi ſint, ſi putarunt, nihil de noua inſectorum progenie, quod eius naturae fuerit, praeextitiſſe, cum omnia ferme terrae ſpacia inconſpicuis inſectorum ſeminibus conſpurcata, non addam, atomis ipſorum, poſt mortem reſiduis, referta ſint, unde illa facile udo ſolis calore excitari, hae uero coire poſſunt; attamen conatus eorum laudandus, dum interiora rerum rimari, quam circa corticem, et teſtam uerſari, et de ea inuenta laetari, conſultius duxerunt.

XXI. Verum enimuero reuertamur, unde nonnihil digreſſi ſumus, ad Nutritionem Vegetabilium, atque Animalium, quae, uti ſaepius dictum, fermentorum more, nempe appoſitione partium, abſoluitur. Ouulum nimirum, ſeu ſeminium, quod eſt uolumen particularum, a corpore deciduarum, ueſiculis intruſum, uel ab aere externo ambiente cruſta obductum, concludit omnem corporis conſtituendi apparatum, qui tamen nec iuſto ordine eſt locatus, nec ob admixtam lympham ſpiſſiorem, uel pulpam commoueri aptus eſt: accedente uero calore, qui in uegetabilibus a ſole, adiuuantibus ſalibus fimi; in animalibus a fermento maſculi genitali, tenuiſſima quoque partium ramenta procul dubio continente, ſuſtentatur, inducitur materiae ſeminali motus partium. Exinde, ut ſupra monitum, quaelibet ſuum locum occupat, et ex lympha, uel pulpa rarefacta, ſeu emollita, ſibi nutrimentum decerpit, donec embryo, aut germen, ob molem, uel defectum alimoniae, receptaculum frangat, et maioris mundi a-

luminus fiat. Apte uero collocari poſſunt, durante fermentatione, minima in ouulo, dum cruſta externa obſtat, quo minus impreſſionem alius corporis moti recipere, indeque perturbari poſſint, quo propugnaculo poſtea opus non habet foetus, ubi, adepto uigore, ipſe ſufficiens eſt, alimento praeparando, et admixtis huic incongruis ſubigendis. Potiſſimum uero duarum iſtarum Naturae ſpecierum, nempe Vegetabilium, et Animalium, conſtituens eſt terra fibroſa, filorum inſtar uilloſa, quae ab admixtis aliis uarias induit figuras. Sic per ſe contorta eiusmodi filamenta conſtituunt neruos, et fibras alias; contexta praebent membranas, quae conuoluta efformant canales, et ductus; aquae immerſa, et ſubacta generant lympham, quae ſi inſpiſſata eſt, uocatur gelatina; ſin partibus aliis craſſis, et ſalinis, pinguibusque ſcatet, ſanguis eſt. Gelatina uero, fibris intruſa, conficit carnem; craſſioribus autem, et ſalinis mixta, atque humiditate priuata, oſſibus formandis inſeruit. Ceterum huius terrae fibroſae minima ramenta, humore imbuta, aetheris tranſitum retardant. Proinde ob anfractuoſos meatus iſte implicatur, et ramenta illa largiori, quam alia corpora, copia implet, conſtituitque olea, quae, folliculis membranaceis incluſa, pinguedo dicuntur. Atque eodem modo partes uegetabilium molliores, et durae, friabiles, et fiſſiles conſtructae ſunt, et illud ſaltem generale diſcrimen admittunt, quod craſſioribus ſalibus, aliisque abundent, cum in animalibus, ob fortiores reſolutiones, et attenuationes, iſta cum reliqua ſubſtantia longe ſubtiliora, magisque ſubacta exiſtant.

XXII. Atque ita ſufficienter, quoad quidem eius fieri a nobis potuit, explicatam eſſe Corporum Productionem puto. Reſtat igitur modus conſeruandi corpora, quem natura arti conceſſit. Itaque conſeruantur corpora in eſſe ſuo iis, quibus conſtant particulis, ubi ueterum canon obtinet: *Similia ſimilibus conſeruantur.* Iisdem ergo defectus, ſi quis ſubeſt, ſuppletur. Quodſi uero toti admixtum fuerit contrarium, ruinam minitans, tunc ii mutationum corporum modi in auxilium uocandi et adhibendi ſunt, quibus illius, quod diſconueniens, & noxae eſt, excluſio perficiatur. Sunt illi diſſipatio noxii in auras, et eius praecipitatio, ſeu detruſio. Ne uero nimis generali tractatione, habito reſpectu ad ſingula Naturae regna, obſcuri uideamur, corpus tantummodo noſtrum curandum contemplabimur, ſoliciti non tam de morbis, quam morborum cauſis.

XXIII. Primo itaque in corpore noſtro occurrunt partes fluidae, quae et corruptioni magis ſunt expoſitae, et noxam ad ſolidas deriuant. In his uero frequentiſſimum eſt acidum peccans, dum non modo liquida illa, quæ aſſumimus, ſingula, acorem contrahunt; ſed et ſanguis, fons omnium humorum, cum nihil aliud ſit, quam Chylus, hoc eſt, lac digeſtione rubefactum, raro naturam ſuam deponit; uerum lactis inſtar facile aceſcit. Vnde non per ſe tantum dolores uarios in partibus neruoſis excitat, et condenſando ſanguinem, uel lympham, ductus corporis noſtri obſtruit; ſed et admixtum ſalibus heterogeneis ſcorbuticorum, et cacochymicorum, nouis fermentis generandis anſam praebet, quae, motum ſangui-

nis uitalem ſubigendo, in legem ſui motus abripiunt, quod in febribus continuis contingit: imo partes ſolidas inuadunt, illasque uigore ſuo priuant atque exulcerant, quae ulcera, partem quandam, in primis tenuem occupantia, totam ſanguinis maſſam acribus particulis imbuunt, eamque et nimium attenuant, et, ſolidarum partium conſiſtentiam, conſumendo, earumque pabulum conterendo, totum corpus extenuant, et tabeſcere faciunt. Itaque uelut ultimorum horum ſymptomatum cauſa eſt humorum acrimonia; ita priorum faber eſt aciditas, quae abſorbentia in cura requirit. Cum tamen ea ipſa non unius ſit generis, quandoquidem diuerſam deprehendimus in ſucco citri, berberum, ribium, diuerſam in aceto uini, hordei, tritici; diuerſam denique in ſpiritibus, acidis, et aquis ſtygiis: ideo diuerſa quoque ad illam deſtruendam remedia requiruntur. Sic in dyſenteria tanta interdum canalem alimentorum occupauit acrimonia, ut non ſecus, ac mercurius ſublimatus, cryſtallo montana uelit domari. Sed cum ſpecies acrimoniae, peccantis in corpore, difficiles ſint cognitu, propterea non immerito pulueres bezoardicos tot abſorbentium ſpecies ingrediuntur, ut ex hac multitudine acidum ſibi conueniens, uel contrarium eligere poſſit, in quod, eluſis reliquis, agat. Nec inepte, ut quidam uolunt, auri folia iis admiſcentur, quorum effectum in ulceribus, aquae regiae acrimoniam redolentibus, ſupra indicauimus. Attamen uim auri, quam nonnulli iactitant, uniuerſalem non percipimus, licet eam Medicum quendam, qui, inter alia arcana aurum amalgamatum

the-

theriaca, tincta ſantalo, et in pilulas efformata, occultabat, uenditaſſe haud ignoremus. Non tamen ſemper pura adhibita abſorbentia uoto Medici reſpondent, ſed incitamento ſalino, alioue interdum opus habent, illo cumprimis tempore, ubi uiſciditas, et lymphae ſtagnatio adeſt, quam ſola diluentia diffringere nequeunt. Porro nunc fixa magis, nunc uolatilia eliguntur, ſi forte altius pertingere, atque cito ad extima corporis peruenire debeant. Et, quod ſigillatim ad ſalia uolatilia attinet, illa, pro ratione ſubiectorum, modo ſimplicia, modo oleoſa requiruntur.

XXIV. Econtrario, ubi nimia acrimonia obtundenda eſt, qua humores, ultra modum reſoluti, et rarefacti, ebulliunt, atque liqueſcunt, tunc acida in auxilium uocanda ſunt, eademque modo fortiora, modo debiliora, nonnunquam acribus ſaturata, quae ſalſa uocant, non neglectis conglutinantibus oſtracodermis. Haec acida, amaris potiſſimum, ſeu terreo-ſalinis ſociata, tonum fibrarum roborant, dum nimiam, quam imbiberunt, humiditatem, unde laxantur, abſorbent, atque exſiccant. Atque horum medicamentorum omnium operandi ratio in eo conſiſtit, ut mixta prauis humoribus corporis noſtri hoſce inuertant, et noxium uel per inſenſibilem tranſpirationem, aut manifeſtum ſudorem expellant: uel praecipitando cum reliquis fecibus deturbent.

XXV. Qui uero partes ſolidas obſident morbi, hac eas ratione inuadere, ac uigore ſuo priuare ſolent. Nimirum ſanguis, omnes partes perluens, in motu ſuo progrediente impeditus, idque uel a cauſa

 inter-

interna, tubulos obſtruente; uel externa, illos comprimente, aut dilacerante, circa partem illam, ubi laeſio facta, ſtagnat. Vnde ab affluxu inſequentis cutis eleuatur, qui tumor, grumos ſanguinis coagulati concludens, ſi per interna, et externa reſoluentia diſcuti nequeat, putreſcit et exulceratur. Atque hoc ulcus ſi leuius eſt, nec cum diſtorſione fibrarum, et oſſium conquaſſatione coniunctum, facili negotio a ſana parte abſcindi poteſt: quam in rem per digeſtiua, uti uocantur, mucilaginoſa, perſpirationem, et reſolutionem concreti ſanguinis impedientia, putredo carnis promouetur. Ipſe enim ſanguis, liberatus ab hac remora, reſarcit carnem, non ſecus, ac in uulneribus, et oſſium fracturis, inducendo callum, ſeparata coniungit, ſi modo obſtacula, reunitionem impedientia, remoueantur, applicatis balſamicis, acorem corrigentibus, et impoſitis, quae aerem arcent, munimentis. Quod ſi uero peſſimae iam recenſitae circumſtantiae corpus cacochymicum attingant, aut exulcerationis cura protrahatur, tunc fermentum putridum, aucto pabulo, proſerpit, et, praeter ſphacelatas, uiuidas ac ſanas corporis partes, non raro cum totius hominis internecione, peruadit.

No-

Nobiliſſimo Domino

CANDIDATO

S. P. D.

FRIDERICUS HOFFMANNUS, P.P.

LIcet multa ſint, quae medicum ornare atque commendare poſſint, nihil æque tamen eumdem adjuvat, nihil decorum magis ipſi eſt, quam pulcherrimum illud ſcientiæ genus, quod immenſum illud naturae amphitheatrum nobis contemplandum proponit. Hujus enim beneficio abſtruſa corporum nobis patent, abditarum rerum cauſæ elucent, totius denique naturæ opes nobis explicantur. Quæ cum medicum inprimis ſcire expediat, quod hic miniſter ſit naturæ, hinc de facili adparet, quam eximium lumen Phyſica medicinæ præferat, meritoque inde ejus oculum adpellari. Niſi enim intra hujus contubernium quis verſatus fuerit, niſi hujus præceptis fuerit innutritus, næ ille parum recte in doctrina medica proficiet, & in ſpiſſa caligine ac tenebris oberrabit. Quo magis enitendum reor omnibus, qui ſalutari arti ſeſe dediderunt, ut Philoſophiæ & Phyſices maxime præſidiis confirmati ad medicinæ ſtudium tranſeant, quod hujus ſummum in re medica ſit decus, neceſſitas par. Fuit & hoc Tibi ſemper propoſitum, *Nobiliſſime Domine Candidate*, ut omiſſis ceteris, quæ parum utilitatis promittunt, naturali inprimis ſcientia

ani-

animum excoleres, quippe non obſcurum Tibi erat, ſine hujus ope in medicina omnem plane induſtriam ſiniſtre collocari. Cujus quidem rei teſtimonio eſſe poteſt præſens Diſſertatio, quam ex fontibus phyſices eleganter deduxiſti dato ingenii, quod per ſatis longum tempus in ejusmodi ſtudiis exercuiſti, experimento. In quo quidem illud in primis mihi laude dignum videtur, quod Tui ingenii labor ſit, & ut Tuus maneret, nec adjeci ego quidquam, neque commutavi. Gratulor interim Tibi, *Nobiliſſime Domine Candidate*, primum de hac eruditione, deinde etiam de ipſis honoribus, proxime Tibi conferendis. Faveat porro DEus ſuis muneribus, quæ conceſſit Tibi, & det, ut ad ſui gloriam hominumque ſalutem eadem prouehantur. Vale. Halæ XX. Kal. Decemb. M DCC VII.